

bode zanaprej zvesto pomagal, sicer bi se cesarici močno zameril, ker v tem, kar zadeva splošne postavbe, ne stavi razločka pri osebah.

(Dalje prib.)

## Praktična slovensko - nemška gramatika.

(Dalje.)

### XVII

#### Od lastnih imen.

„Lastne imena so imena oseb, dežel, mest, vasi in okolic sveta“. (Gramat.) Kar zadeva lastne imena dežel ali tudi večjih krajev, je zapomniti, da imajo v slovenskem večidel obliko prilogovo na *sko*, in sklanjajo se potem kakor prilogi, n. p.: Kranjsko, Kranjskega, Štajersko, Štajerskega i. dr. Vransko, Vranskega, Krakovo, Krakovega.

Sicer se pa lastne imena sklanjajo kakor druge imena, in spoznava se iz rodivnika, kako naj se imé sklanja.

Povedati bi še imeli, da se za nekatere imena vasi navadno jemlje le oblika množnega števila, n. p.: Železnike, Železnikov, Lazi, Lazov, Černuče, Černuč, Cerklje, Cerkelj, Selce, Selc.

To se nam zdi treba opomniti, kar zadeva rabo lastnih imen v slovenskem.

### XVIII. XIX.

#### Kazavni, prilastivni in vprašavni zaimki in nedoločivni zaimki in številniki.

Kaj posebnega tukaj ni opomniti, kar bi se sicer že v gramatiki ne vidilo. Nauk od zaimenov je v gramatiki raztresen tako, kakor je učencu ložej, da nemsčino razumeva, zato so tudi nedoločivni zaimki in številniki skupaj vzeti, ker se oboji po enem obrazu v nemsčini sklanjajo.

Tukaj tudi ni nič govorjeno od ozirnih zaimenov, kajti nauk od ozirnih zaimen pride pri podučevanju sestavljenih stavkov, kjer ima ozirno imé — *welcher, welche, welches* — ali namesto njega — *der, die, das* — svoje pravo mesto.

V opombah je rečeno: „Zaimki so besede, ktere stavimo namesto imen“. To je prav kratko in dobro povedano; otrokom pa je to gotovo premalo; učitelj naj jim to v mnogih zgleddih poočituje. To se nemara zgodi, ako učitelj tako postopa, kakor je svetovano spredaj pod št. 3.

Der Hase ist furchtsam. *Er* ist furchtsam. Die Schwester ist gehorsam. *Sie* ist gehorsam. Das Kleid ist alt. . . *Es* ist alt. Iz osebnih zaimen izpeljujejo se prilastivne zaimena; n. pr.

Kar imam jaz, je moje.

Kar imaš ti, je tvoje.

Kar ima on, je njegovo.

Kar ima ona, je njeno i. t. d.

Kupil sem knjigo za svoje denarje, tedaj je knjiga moja, in jo sebi prilastujem: knjiga je moja.

Tebe so kerstili Janeza, tvoje kerstno ime je tedaj Janez; njemu so hišo prodali, njegova hiša je tedaj prodana.

Ona umé lepo šivati, njeno šivarsko delo je tedaj čislano.

„V nemškem nimajo prisvojitvega zaimka *svoj*, *svoja*, *svoj e*“, se hoče reči: v nemškem nimajo besedice, ktera bi ravno to pomenila, kakor pomeni slovenski prisvojitveni zaimek *svoj*, *svoja*, *svoje*, kajti *svoj* — a — e veljá za vse 3. osebe v edinem in množnem številu. Nemec pa rabi v tem pomeni za vsako osebo drugo zaimé.

To zaimé rabi se še sedaj pogostoma nepravilno. Dolgo časa je namreč Slovenec nemškoval, dokler se je pravilne rabe tega zaimka zavedel; in dolgo časa slovenizira tud slovenski Nemec, dokler se naučí slovenski zaimek *svoj* - a - e pravilno v nemščino prestavljati.

*Svoj* - a - e ne povračuje se le samo na tretjo osebo, temuč tudi na prvo in drugo osebo, če ste te osebi podsebek v stavku, in takrat se reče *svoj* tudi — *mein*, *dein*, *unser*, *euer* — n. p.: Ob svojem živim; pelje se na svojem vozu; ne puscamo svoje pravice drugim; povej svojemu očetu!

Kadar se pa nemški — *sein* — ne povračuje na podsebek v stavku, rabi pa Slovenec priležno prilastivno zaimé, n. p.: Poznam njegovega brata, njegovo sestro, njegovo premoženje; v njih hiši najdel sem.

Potem beremo: „Man se različno naznanuje; prestavlja se a) s tretjo osebo ed. štev., ali b) s prvo osebo množ. štev. in c) s tretjo osebo množ. št.“

Dalje: „*Es* stoji pred časovnikom v stavkih, kateri se s časovnikom začenjajo; se pa tudi v slovenskem ne naznanuje“. *Es* mora tukaj stati na prvem mestu, sicer bi bil stavek prašavni, n. p.: *Es* leben gute und böse Menschen auf der Welt; primeri: *Leben* gute und böse Menschen auf der Welt?

Treba je tudi, da se učencem v mnogo zgledih pokaže, kako se rabijo v nemškem nedoločivni številniki: malo, veliko, nekoliko, kajti to prizadeva Slovincem veliko težave, ker se ti številniki v nemškem in slovenskem popolnoma različno porabljujejo.

(Dalje prih.)

## Pomenki

### slovenskem pisarji.

#### XLII.

**T.** Da se sestava s predlogi more spoznati, je poprej treba vediti, kaj pomenijo predlogi posamesno; v ta namen pogledjva v Janežičevo slovnico (1863) in beri, kar je ondi brati o sestavah z *v-*, *u-*, in *vs-*!

**U.** „**V** (= nemšk. ein —, hinein —, lat. in) pomenja devanje ali prestavljanje iz kraja v kraj, posebno v znotranji del in se loči od neločljivih predlogov *u* — in *vs* —: včlovečiti se, vdeliti, vdeti, vdihniti, vdolbsti, vgnati, vgrizniti, vgnjezditi se, vkuhati se, viliti, vložiti, vpeljati, vpiliti, vpisati, vplesti, vpreti se, vrezati, vriniti, vsaditi, vvesti se, vsiliti se, vstaviti, vstopiti, vtakniti, vteči, vtisniti, vvesti, vživati.“

**T.** Kaj piše o predlogu *u*-?

**U.** „**U** popolnoma različen od predloga *v* — v sestavah, naznanja sploh spolnitev kacega djanja, bodi si odvzetje ali umanjšanje, ubeg ali ustavljenje, ali pa kak drug učinek in se vjema z nemškimi prednicami *ab-*, *ent-*, *er-*, *ver-*, *von-* ali z latinskimi *ab-*, *de-*, *per-*: učesniti, ubogati, ugotreti, ukratiti, ulomiti, umanjšati, unesti, upeljati, ustaviti, uteči — učakati, ubiti, ubrati, ugasniti, ugoditi, ugonobiti, ujasniti se, ukrotiti, umreti, upehati, uprašiti, usehniti, ustrašiti se, ustreliti, uštetiti se, utolažiti, utoniti, utruditi.“

**T.** In kaj se bere o sestavi z *vs-*?

**U.** „**Vz**, pred terdimi soglasniki *vs* (= nemšk. empor-, auf-, lat. ex) poménja vselej mér djavnosti na kviško; v ljudski rabi se mu je včasih *v*, včasih *z* odbrusil: vzhajati, vzdigniti, vzdržati, vskipeti, vzeti — zbuditi (m. vzbuditi), vstati (m. vzstati), vstopiti se (m. vzstopiti), zleteti (m. vzleteti)“.